

19.10.23р. 31гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Іван Карпенко-Карий. Основне про життєвий і творчий шлях митця, світогляд, багатогранність діяльності. Жанрова різноманітність творів. Комедія «Мартин Боруля», її сценічна історія

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

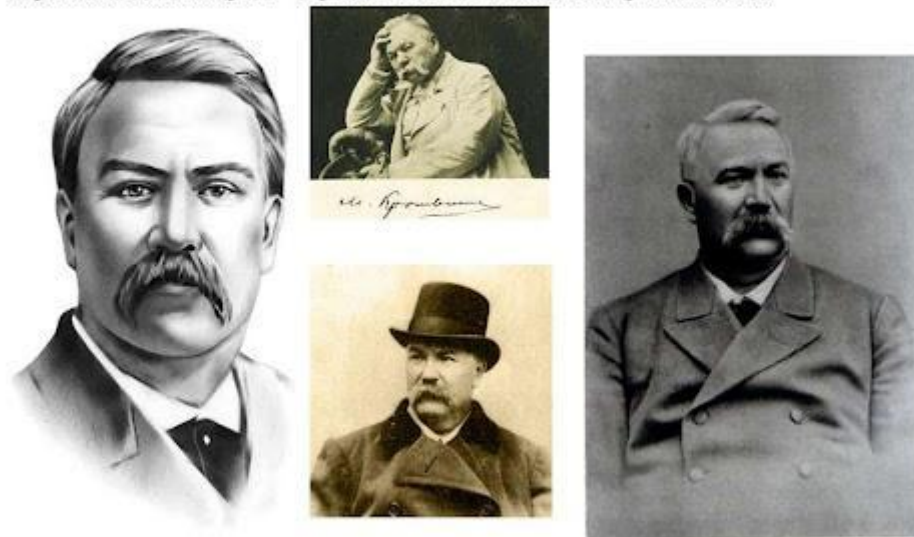
Хід уроку

Іван Карпенко-Карий (справжнє прізвище — **Тобілевич**) — український письменник, драматург, актор, один з корифеїв українського побутового театру. Брат Миколи Садовського, Панаса Саксаганського та Марії Садовської-Барілотті.

Псевдонім «Карпенко-Карий» поєднує в собі ім'я батька та улюбленого літературного персонажа Гната Карого — героя п'єси Т.Шевченка «Назар Стодоля»

Справжнє ім'я – Іван Карпович Тобілевич

(псевдонім "Карпенко-Карий" поєднує ім'я батька та улюбленого літературного персонажа Гната Карого - героя п'єси Т.Шевченка «Назар Стодоля»).

За словами І. Франка, «...він був одним із батьків новочасного українського театру, визначним артистом та при тім великим драматургом, якому... щодо ширини та багатства творчості, артистичного викінчення і глибокого продумання тем, бистрої обсервації життя та ясного і широкого світогляду не дорівнює ані один із сучасних драматургів не тільки Росії, але й інших

слов'янських народів» (ст. «Іван Тобілевич (Карпенко-Карий)» // Франко І. «Зібрання творів» у 50-ти т., т. 37, К., 1982).

Народився Іван Карпович Тобілевич 29 вересня 1845р. в с. Арсенівка поблизу Єлисаветграда; батько його походив із старовинного зубожілого дворянського роду й працював прикажчиком поміщицького маєтку, а мати була простою селянкою. Навчався в Бобринецькому повітовому училищі, з 1859 р. працював писарчуком станового пристава в містечку Мала Виска, пізніше — канцеляристом міської управи. У 1864р. на службі в повітовому суді.

Перебуваючи в Єлисаветграді (1865 — 1884 рр.), Тобілевич знайомиться з творами Руссо, Дідро, Вольтера, Герцена, з економічними трактатами Бокля, Мілля, разом із своїм другом М. Кропивницьким читає західноєвропейських письменників, філософів, соціологів. 1863 р. у Бобринці на Єлисаветградщині утворився драматичний гурток, одним з найактивніших учасників якого був І. Тобілевич. Він грав різні ролі у п'єсах Котляревського, Квітки-Основ'яненка, Кухаренка, Гоголя, Островського. В єлисаветградському гуртку Тобілевич був і керівником, і режисером, і актором, беручи участь у створенні вистав за п'єсами Островського, Гоголя, Грибоєдова, Мольєра, Шіллера.

Демократичні переконання Тобілевича закономірно привели його до участі в організації (разом з П. І. Михалевичем) таємного гуртка, на засіданнях якого вивчали праці М. Чернишевського, Ф. Лассаля, Д. Мілля, К. Маркса та Ф. Енгельса. З метою популяризації революційно-демократичної та народницької літератури у гуртку планувалось перекласти українською мовою ряд творів російської белетристики — Г. Успенського, Ф. Решетникова, Ф. Нефедова, М. Наумова, О. Левітова, М. Златовратського та ін., підготувати загальний нарис політичної економії за М. Чернишевським. У цій роботі найактивнішу участь брав Тобілевич. У 1884 р. заарештований і засланий до Новочеркаська за участь у діяльності гуртка та за допомогу політичним “злочинцям”.

*Брати Тобілевичі:
Іван Карпенко –
Карий (1845-1907),
Микола Садовський
(1856-1933), Панас
Саксаганський
(1859-1940)*

У 1886 р. в Херсоні було видано перший “Збірник драматичних творів” І. Карпенка-Карого. П’єси, створені Карпенком-Карим протягом майже п’ятнадцяти років, відбивають еволюцію явища, яке видозмінювалось буквально на очах драматурга — “глитайства”. Навесні 1887 р. І. Карпенкові-Карому було дозволено повернутися на Україну, але ще до кінця 1888 р. він перебував на хуторі “Надія” (тепер заповідник у Кіровоградській області) під гласним наглядом поліції (негласний нагляд було знято з нього 12 березня 1903 р.). Діставши громадянські права, Карпенко-Карий приєднався до нової театральної трупи, створеної його братом П. Саксаганським, у якій до кінця життя працював активно й напружено як артист, режисер, драматург. У 1897 р. він складає “Записку до з’їзду сценічних діячів”, де з боєм пише про безправне становище українського театру, про цензурні та інші урядові утиски. На матеріалі історичного минулого, осмислення якого, за переконанням І. Карпенка-Карого, покликане збагатити українську драматургію, написано п’єси “Бондарівна” (1884), “Паливода XVIII століття” (1893).

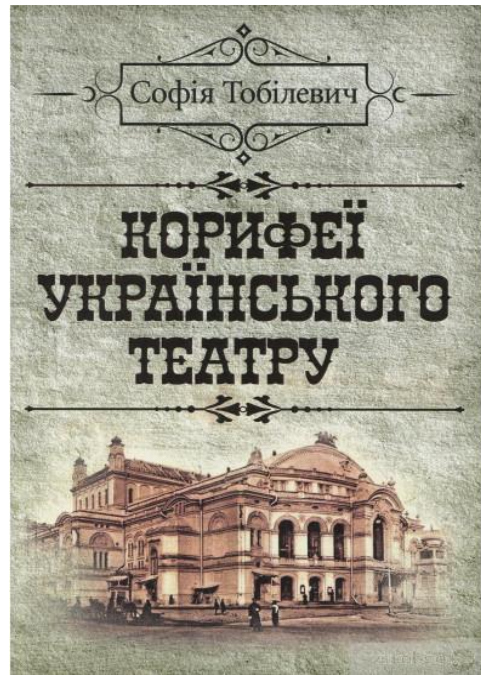
- **Цікаві факти з біографії засновника українського театру - І. Карпенка-Карого** <https://www.youtube.com/watch?v=makllqvmg8k&t=9s>

Усього І. Карпенко-Карий написав 18 п'єс:

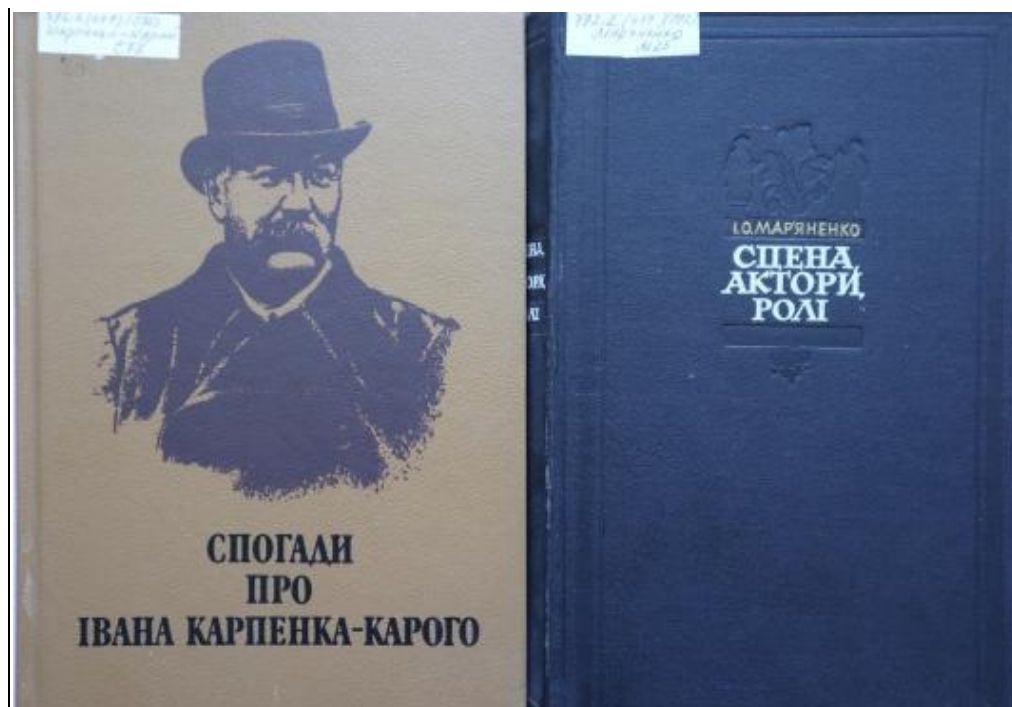
- Бурлака (1883)
- Безталанна (1884)
- Бондарівна (1884)
- Розумний і дурень (1885)
- Наймичка (1885)
- Мартин Боруля (1886)
- Гроші (1889)
- Сто тисяч (1889)
- Батькова казка (1892)
- Паливода XVIII століття (1893)
- Лиха іскра поле спалить і сама щезне (1895)
- Понад Дніпром (1897)
- Чумаки (1897)
- Сава Чалий (1899)
- Хазяїн (1900)
- Гандзя (1902)
- Суєта (1903)
- Житейськеє море (1904)

- **Мартин Боруля - комедія - п'єса Іван Карпенко-Карий**
<https://www.youtube.com/watch?v=8QnzPRm4gyQ>

Ролі: Макогоненко («Наталка Полтавка» І. Котляревського), Назар («Назар Стодоля» Т. Шевченка), Прокіп Шкурат («Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка), Сторож («По ревізії» М. Кропивницького), Боруля, Калитка, Пузир, Терешко Сурма («Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн», «Суєта» І. Карпенка-Карого).

Драматургія І. Карпенка-Карого своєрідно підсумувала майже столітній розвиток української драматургії, піднявши її на новий рівень. Вражаючи тематичним і жанровим багатством, вона у своїй цілісності являє собою різноманітну картину життя України протягом століть. В художній розробці історичного чи фольклорного матеріалу далекого минулого досить відчутним є зв'язок з тогочасними життєвими проблемами. Твори Карпенка-Карого багатьма своїми елементами входять в ідейно-естетичний контекст нової європейської драми.

Домашнє завдання

1. Опрацювати матеріал на с. 64-68.

Посилання на підручник:

<https://pidruchnyk.com.ua/392-ukrayinska-literatura-avramenko-paharenko-10-klas.html>

2. Скласти хронологічну таблицю.
3. Читати комедію «Мартин Боруля».